Zbirka odločb sodne prakse

SKLEPNI PREDLOGI GENERALNEGA PRAVOBRANILCA
MANUELA CAMPOSA SANCHEZ-BORDONE,
predstavljeni 29. aprila 2021 [1]

Zadeva C-301/20

UE,
HC
proti
Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG,
ob udeležbi
zapuščine osebe VJ

(Predlog za sprejetje predhodne odločbe, ki ga je vložilo Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija))

„Predhodno odločanje – Območje svobode, varnosti in pravice – Uredba (EU) št. 650/2012 – Evropsko potrdilo o dedovanju – Veljavnost overjene kopije brez datuma prenehanja veljavnosti – Učinki potrdila v zvezi z osebami, navedenimi v potrdilu, ki niso zahtevale njegove izdaje – Trenutek presoje veljavnosti kopije“

1. Uredba (EU) št. 650/2012 [2] uvaja za notranji trg evropsko potrdilo o dedovanju ter podrobno ureja postopek njegove izdaje in njegove učinke. Njegov namen je, da lahko dediči, volilojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine brez težav dokažejo svoj status oziroma svoje pravice ali pooblastila v katerikoli državi članici.

2. Sodišče se je v več sodbah že izreklo o evropskem potrdilu o dedovanju. [3] Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) mu zdaj postavlja tri vprašanja za predhodno odločanje glede vidikov tega dokumenta, ki jih Sodišče še ni obravnavalo: tretje vprašanje – na katero se po navodilu Sodišča nanašajo ti sklepni predlogi – se nanaša na časovno veljavnost [4] overjene kopije potrdila in na to, kdaj v postopku je o njej treba presojati.

[1] Jezik izvirnika: španščina.

[2] Uredba Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (UL 2012, L 201, str. 107; v nadaljevanju: Uredba). Uporablja se v vseh državah članicah, razen na Irskem in na Danskem.

[3] Sodbi z dne 1. marca 2018, Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138), in z dne 17. januarja 2019, Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

[4] V predložitveni odločbi in v sami uredbi se govori o „obdobju veljavnosti“ kopije. Morda bi bilo izraz „veljavnost“ bolje prihraniti za neobstoj napak, ki povzročijo ničnost akta, in uporabiti pojem „učinkovanje“ ali „trajanje“, ko se omenja lastnost tega akta, zaradi katere ta učinkuje v določenem obdobju. Po izteku tega obdobja se *učinkovanje* akta izčrpa, tudi če ni razlogov za *neveljavnost*. Vendar bom ta pojma v okviru tega predloga za sprejetje predhodne odločbe uporabljal, kot bi bila sopomenka.

3. Tako v nacionalni praksi kot v pravni teoriji[5] obstajajo različne razlage Uredbe v zvezi s to zadevo, kar potrjuje upoštevnost vprašanja za predhodno odločanje. Z odgovorom nanj bo Sodišče prispevalo k zagotavljanju pravne varnosti pri uporabi kopij evropskega potrdila o dedovanju, s čimer bo spodbudilo njegovo vključitev v pravne rede držav članic.

I. Pravni okvir. Uredba št. 650/2012

4. V uvodni izjavi 7 je navedeno:

„Pravilno delovanje notranjega trga bi bilo treba omogočiti z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki se danes srečujejo s težavami pri uveljavljanju svojih pravic pri dedovanju s čezmejnimi posledicami. V evropskem območju pravice morajo imeti državljani možnost vnaprej urediti svoje dedovanje. Učinkovito je treba zagotavljati pravice dedičev in volilojemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine."

5. V uvodni izjavi 67 je navedeno:

„Za hitro, nemoteno in učinkovito urejanje dedovanja s čezmejnimi posledicami v Evropski uniji bi moral imeti dediči, volilojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine možnost, da zlahka dokažejo svoj status in/ali uveljavlja svoje pravice in pooblastila v drugi državi članici, na primer v državi članici, v kateri je zapuščina. V ta namen bi morala ta uredba določati uvedbo enotnega potrdila, tj. evropskega potrdila o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: potrdilo), ki se izda za uporabo v drugi državi članici. To potrdilo zaradi upoštevanja načela subsidiarnosti ne bi smelo nadomestiti nacionalnih dokumentov, ki se lahko za enak namen izdajajo v državah članicah."

6. V uvodni izjavi 71 je navedeno:

„Potrdilo bi moralo imeti enake učinke v vseh državah članicah. Samo po sebi ne bi smelo biti izvršilni naslov, imeti pa bi moralo dokazno moč, poleg tega bi se moralo zanj predpostavljati, da točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente, kot je materialna veljavnost razpolaganja za primer smrti. […] Vsakomur, ki izroči plačilo ali preda zapuščino osebi, ki je v potrdilu navedena kot upravičena, da prejme takšno plačilo ali premoženje kot dedič ali volilojemnik, bi bilo treba zagotoviti ustrezno zaščito, če je ravnal v dobri veri in se pri tem zanašal na to, da so informacije, navedene v potrdilu, točne. Enako zaščito bi bilo treba zagotoviti vsakomur, ki se zanaša na to, da so informacije, navedene v potrdilu, točne, in ki kupi ali prejme premoženje od osebe, ki je v potrdilu navedena kot upravičena, da razpolaga s tem premoženjem. Zaščito bi bilo treba zagotoviti, če se predložijo še vedno veljavne overjene kopije. Ta uredba ne bi smela urejati vprašanja, ali je takšna pridobitev premoženja s strani tretje osebe veljavna ali ne."

7. Člen 62, naslovljen „Uvedba evropskega potrdila o dedovanju", v odstavku 1 določa:

„Ta uredba uvaja evropsko potrdilo o dedovanju (v nadaljnjem besedilu: potrdilo), ki se izda za uporabo v drugi državi članici in ima učinke, ki so navedeni v členu 69."

[5] Točki 7 in 8 predložitvene odločbe. V pravni teoriji – z referencami, ki predstavljajo različna mnenja – glej Bergquist, U., „Muss ein Europäisches Nachlasszeugnis nicht nur im Zeitpunkt der Antragsstellung bei dem Grundbuchamt, sondern auch bei Vollendung der Grundbucheintragung gültig sein?", *IPRax*, 2020, str. 232. Razprava, zlasti v Avstriji in Nemčiji, se nanaša zlasti na dostop do zemljiške knjige.

8. Člen 63, naslovljen „Namen potrdila“, določa:

„1. Potrdilo je namenjeno dedičem, volilojemnikom z neposrednimi pravicami v dedni zadevi in izvršiteljem oporoke ali upraviteljem zapuščine, ki morajo v drugi državi članici dokazati svoj status ali uveljavljati svoje pravice kot dediči ali volilojemniki in/ali pooblastila kot izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine.

2. Potrdilo se lahko uporablja zlasti, da se dokaže eno ali več od naslednjega:

(a) status in/ali pravice posameznega dediča oziroma volilojemnika, omenjenega v potrdilu, in njihovi deleži na zapuščini;

(b) dodelitev določenega premoženja, ki je del zapuščine, dediču/dedičem oziroma volilojemniku/volilojemnikom, omenjenemu/omenjenim v potrdilu;

(c) pooblastila osebe, omenjene v potrdilu, za izvrševanje oporoke ali upravljanje zapuščine.“

9. Člen 65, naslovljen „Zahteva za potrdilo“, v odstavku 1 določa:

„Potrdilo se izda na zahtevo katere koli osebe iz člena 63(1) (v nadaljnjem besedilu: prosilec).“

10. Člen 69, naslovljen „Učinki potrdila“, določa:

„1. Potrdilo učinkuje v vseh državah članicah, ne da bi bil za to potreben kakšen poseben postopek.

2. Predpostavlja se, da potrdilo točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente. Za osebo, ki [je] na potrdilu navedena kot dedič, volilojemnik, izvršitelj oporoke ali upravitelj zapuščine se predpostavlja, da ima status, naveden v potrdilu, in/ali pravice ali pooblastila, navedena v potrdilu, in da ni nobenih drugih pogojev in/ali omejitev v zvezi s temi pravicami ali pooblastili, razen tistih, ki so navedeni v potrdilu.

3. Za osebo, ki na podlagi podatkov, potrjenih v potrdilu, izvrši plačila ali izroči premoženje osebi, ki je v potrdilu, navedena kot pooblaščenec za sprejem plačila ali premoženja, se šteje, da je poslovala z osebo, ki je pooblaščena za sprejem plačila ali premoženja, razen če ve, da vsebina potrdila ni točna, ali tega ne ve zaradi hude malomarnosti.

[…]“.

11. Člen 70, naslovljen „Overjene kopije potrdila“, določa:

„1. Organ izdajatelj hrani izvirnik potrdila ter prosilcu in kateri koli drugi osebi, ki izkaže upravičeni interes, izda eno ali več overjenih kopij.

2. Organ izdajatelj za namene členov 71(3) in 73(2) hrani seznam oseb, ki so jim bile izdane overjene kopije v skladu z odstavkom 1.

3. Izdane overjene kopije so veljavne v omejenem obdobju šestih mesecev, pri čemer mora biti v overjeni kopiji naveden datum prenehanja veljavnosti. V izjemnih upravičenih primerih se

lahko organ izdajatelj odloči za odstopanje, in podaljša obdobje veljavnosti. Po poteku tega roka mora vsaka oseba, ki ima overjeno kopijo, zaprositi organa izdajatelja za podaljšanje obdobja veljavnosti overjene kopije ali zaprositi za novo overjeno kopijo, da bi lahko še naprej uporabljala potrdilo za namene, določene v členu 63.“

12. Člen 71, naslovljen „Popravek, sprememba ali preklic potrdila“, določa:

„1. Organ izdajatelj, na zahtevo vsake osebe, ki izkaže upravičeni interes, ali po uradni dolžnosti popravi potrdilo, če vsebuje administrativno napako.

2. Organ izdajatelj, na zahtevo vsake osebe, ki izkaže upravičeni interes, ali, če to omogoča nacionalno pravo, po uradni dolžnosti spremeni ali prekliče potrdilo, če je bilo ugotovljeno, da potrdilo ali posamezni elementi potrdila niso točni.

3. Organ izdajatelj o popravku, spremembi ali preklicu potrdila nemudoma obvesti vse osebe, ki so jim bile izdane overjene kopije potrdila v skladu s členom 70(1).“

II. Dejansko stanje, spor in vprašanje za predhodno odločanje

13. Predmet spora je predlog nasprotnih udeležencev, naj se jima izroči premoženje, ki je bilo dano v sodni depozit.[6]

14. Prvi nasprotni udeleženec, oče oseb HC in EU, je umrl 5. maja 2017. Zadnje običajno prebivališče je imel v Španiji in zapuščinska obravnava je bila v skladu s španskim pravom opravljena pri notarju.

15. Osebi HC in EU sta, da bi v Avstriji dokazali, da sta do polovice dedinji po svojem očetu (prvem nasprotnem udeležencu), predložili overjeno kopijo evropskega potrdila o dedovanju, ki ga je izdal španski notar v skladu s členom 62 in naslednjimi Uredbe.

16. Španski notar je na zahtevo osebe HC potrdilo izdal v skladu z obrazcem V iz Izvedbene uredbe (EU) št. 1329/2014.[7] Poleg osebe HC je v Prilogi IV k navedenemu obrazcu poimensko navedena oseba UE, obe pa kot dedinji do polovice.

17. V ustreznem polju overjene kopije (rubrika „Velja do“)[8] je bilo navedeno, da velja neomejeno.

18. Bezirksgericht Bregenz (okrajno sodišče v Bregenzu, Avstrija) je z odločbo z dne 17. septembra 2018 zavrnilo zahtevo za izročitev premoženja, sprejetega v sodni depozit.

6 Predlagateljica sodnega depozita je bančna ustanova (Vorarlberger Landes- und Hypotheken-Bank AG, 6900 Bregenz (Avstrija)), ki je predlagala, naj se v sodni depozit sprejme premoženje (denar in vrednostni papirji) zaradi konkurenčnih zahtevkov v zvezi s tem premoženjem in ker upravičenost nasprotnih udeležencev ni bila jasna. V skladu z avstrijskim pravom se lahko premoženje, ki je bilo sprejeto v sodni depozit, izroči samo na podlagi skupnega pisnega predloga nasprotnih udeležencev ali na podlagi pravnomočne sodne odločbe.

7 Izvedbena uredba Komisije z dne 9. decembra 2014 o obrazcih iz Uredbe (EU) št. 650/2012 (UL 2014, L 359, str. 30).

8 V španski različici obrazca je uporabljeni pridevnik dejansko v moški obliki („Es válido hasta“), kar bi lahko povzročilo zmedo glede vprašanja, ali je treba zapisati obdobje veljavnosti kopije ali samega potrdila. Tega v drugih različicah, kot so francoska, italijanska ali portugalska različica („elle est valable“, „è valida fino al“, „válida até“), ni.

19. Landesgericht Feldkirch (deželno sodišče v Feldkirchu, Avstrija) je kot pritožbeno sodišče z odločbo z dne 28. januarja 2019 potrdilo prvostopenjsko odločbo z obrazložitvijo, da:

– lahko s kopijo evropskega potrdila o dedovanju dokazuje svojo upravičenost samo stranka, ki je vložila zahtevo za izdajo potrdila.

– je izdaja potrdila z neomejeno veljavnostjo v nasprotju s časovno omejitvijo iz člena 70(3) Uredbe, zato ga je treba obravnavati kot potrdilo z običajnim obdobjem veljavnosti, in sicer šest mesecev od datuma izdaje.[9]

– da bi kopija potrdila lahko imela legitimacijski učinek, mora biti veljavna ne samo ob vložitvi predloga, ampak tudi še ob izdaji odločbe prvostopenjskega sodišča.

20. Osebi HC in EU sta vložili revizijo pri Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija), ki je Sodišču predložilo ta vprašanja za predhodno odločanje:

„1. Ali je treba člen 70(3) Uredbe (EU) št. 650/2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (Uredba št. 650/2012) razlagati tako, da kopija tega potrdila, ki se v nasprotju s to določbo izda za neomejeno obdobje, brez navedbe datuma prenehanja veljavnosti,

(a) velja in učinkuje neomejeno ali

(b) velja samo šest mesecev od datuma izdaje overjene kopije ali

(c) velja samo šest mesecev od kakega drugega datuma ali

(d) ne velja in ni primerna za uporabo člena 63 Uredbe (EU) št. 650/2012?

2. Ali je treba člen 65(1) v povezavi s členom 69(3) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da učinki potrdila nastopijo v korist vseh oseb, ki so v potrdilu poimensko navedene kot dediči, volilojemniki, izvršitelji oporoke ali upravitelji zapuščine, tako da lahko potrdilo v skladu s členom 63 Uredbe (EU) št. 650/2012 uporabljajo tudi osebe, ki niso same vložile zahteve za njegovo izdajo?

3. Ali je treba člen 69 v povezavi s členom 70(3) Uredbe št. 650/2012 razlagati tako, da je treba overjeni kopiji potrdila o dedovanju priznati legitimacijski učinek, če je bila ob svoji prvi predložitvi še veljavna, vendar se je njena veljavnost iztekla pred zahtevano odločitvijo organa, ali pa ta določba ne nasprotuje nacionalnemu pravu, ki določa, da mora biti potrdilo veljavno tudi ob izdaji odločbe?“

III. Postopek pred Sodiščem

21. Predlog za sprejetje predhodne odločbe je bil pri Sodišču vložen 7. julija 2020.

[9] Časovna omejitev, na katero se sklicuje ta določba, se dejansko nanaša na kopijo, in ne na potrdilo (glej opombo 8 teh sklepnih predlogov).

22. Nemška, avstrijska, španska in madžarska vlada ter Komisija so predložile pisna stališča. Presojeno je bilo, da izvedba obravnave ni nujna.

IV. Analiza

23. Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem za predhodno odločanje, ki bo edino, glede katerega se bom opredelil, prosi za razlago členov 69 in 70(3) Uredbe.

24. Vprašanje, kakor je ubesedeno sedaj, predlaga alternativo, ki to ni, saj legitimacijski učinek, povezan z overjeno kopijo potrdila o dedovanju, izenačuje z legitimacijo, ki jo daje samo potrdilo. [10]

25. Iz spisa izhaja, da se vprašanje nanaša izključno na to, ali ima kopija lahko legitimacijske učinke. Ker je trajanje veljavnosti kopije omejeno, je treba določiti natančen trenutek, v katerem mora organ, ki se mu kopija predloži, preveriti, ali je oziroma je še vedno veljavna s časovnega vidika.

26. Za to načeloma obstajata dve možnosti: (a) preverjanje je treba izvesti ob upoštevanju datuma, ko se predloži zahteva, ki jo potrjuje kopija; in (b) to preverjanje se lahko poleg tega izvede takrat, ko mora pristojni organ odločiti o tej zahtevi.

27. Preden se lotim preučevanja teh možnosti, bom najprej obravnaval vidike Uredbe, ki lahko osvetlijo spor.

A. Evropsko potrdilo o dedovanju

28. Namen potrdila je v smislu sedme uvodne izjave Uredbe omogočiti pravilno delovanje notranjega trga z odpravo ovir za prosto gibanje oseb, ki želijo uresničevati svoje pravice v primerih dedovanja s čezmejnimi posledicami.

29. V okviru tega cilja je posebna pozornost namenjena učinkovitemu zagotavljanju pravic dedičev, volilojemnikov in oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine.

30. Temu namenu neposredno ustreza sestava potrdila, ki, izdano v državi članici, omogoča „vsakemu dediču, volilojemniku ali subjektu s pravico, omenjenemu v tem potrdilu, […] da v drugi državi članici dokaže svoj status in dedne pravice“. [11]

1. Postopek izdaje in učinki

31. Potrdilo ima značilnosti, ki se v primeru čezmejnega dedovanja običajno spremenijo v prednosti, če se primerja s podobnimi nacionalnimi dokumenti.

[10] Ker ni v obtoku potrdilo, ampak le njegova kopija (glej točko 37 teh sklepnih predlogov), obstajajo določbe Uredbe o namenu potrdila ali njegovih učinkih, ki se v praksi prenesejo na kopijo kot prepis tega potrdila. To pa ne velja za časovno učinkovanje vsakega dokumenta: veljavnost kopije se izteče po šestih mesecih od njene izdaje, tudi če se s potrdilom ne zgodi nič.

[11] Sodbi z dne 12. oktobra 2017, Kubicka (C-218/16, EU:C:2017:755, točka 59), in z dne 1. marca 2018, Mahnkopf (C-558/16, EU:C:2018:138, točka 36).

32. Možnost, da potrdilo ustvari te ugodnosti, izhaja iz njegovega postopka izdaje.[12] Potrdilo:

– se zahteva z obrazcem[13] od organa, ki ima mednarodno pristojnost v smislu Uredbe in stvarno pristojnost za obravnavanje dedovanja v pravnem redu, v katerega spada.

– se izda na enotnem in podrobnem obrazcu, kjer je le malo prostega besedila, in je na voljo v različnih uradnih jezikih Evropske unije.

– organ izdajatelj ob upoštevanju dokaznih postopkov, določenih v nacionalnem pravu, pred njegovo izdajo preveri elemente, ki jih potrdilo potrjuje, in sprejme potrebne ukrepe, da najprej o zahtevi in nato o izdaji potrdila obvesti vse upravičence do dediščine.

– organ izdajatelj shrani in ima nad njim nadzor. Na zahtevo stranke ali po uradni dolžnosti ga mora v primeru vsebinske napake popraviti; če se dokaže, da potrdilo ali nekateri njegovi deli ne ustrezajo pravni resničnosti, ga mora razveljaviti ali ga spremeniti.

– odločbe organa izdajatelja je na splošno mogoče izpodbijati pred sodiščem.

33. Zaradi tega postopka in enotnega videza potrdila ima potrdilo, izdano v eni državi članici, samodejno učinke v drugih državah, in sicer brez kakršnega koli postopka.

34. V državi članici, pred katere organi se uporablja, ni nadzora nad vsebino potrdila. Poleg tega je potreba po prevodu zaradi obtoka omejena, ker gre za prosto besedilo skupnega obrazca.

35. Potrdilo ima v vseh državah članicah enake učinke:

– Dokazuje, pri čemer velja izpodbojna domneva, elemente, ki jih vsebuje (in jih ureja Uredba).

– Ščiti dobroverne tretje osebe.

– Daje pravico do dostopa do registrov.

36. Torej ni pomembno, ali imajo dokumenti, ki se uporabljajo v državi članici, v kateri je predložena overjena kopija potrdila, enake učinke.[14]

[12] Poglavje VI Uredbe, členi od 62 do 73.

[13] Obrazec IV v Prilogi 4 k Izvedbeni uredbi št. 1329/2014. Uporaba tega obrazca ni obvezna: sodba z dne 17. januarja 2019, Brisch (C-102/18, EU:C:2019:34).

[14] Drugače povedano, učinke potrdila določi evropski zakonodajalec, kar pa ne vzbuja dvoma, ki se običajno pojavi pri tujih odločbah in overjenih listinah v obtoku, in sicer, ali je izenačitev tujega „izdelka“ z domačimi upoštevna, ali pa se odloči za možnost, da se upošteva učinek, ki ga ima v državi izvora, ne glede na to, ali je enakovreden učinkom, priznanim podobnim instrumentom države prejemnice, ali ne.

2. Obtok potrdila

37. Potrdilo ni v obtoku v izvirniku. Drugače od drugih potrdil, sestavljenih za evropski prostor svobode, varnosti in pravice, [15] in nacionalnih potrdil o dedovanju v nekaterih državah članicah, [16] ostane potrdilo iz člena 62 Uredbe v hrambi in pod nadzorom organa izdajatelja.

38. V obtoku je, nasprotno, overjena kopija ali kopije, izdane „prosilcu in kateri koli drugi osebi, ki izkaže upravičeni interes“. [17]

39. Kopija ima v praksi učinke potrdila. Tako kot potrdilo zadostuje za dokazovanje elementov, ki so na njej navedeni in ki so urejeni v Uredbi.

40. Uporaba potrdila ni obvezna. [18] Vendar če se uporabi, „bi se moralo zanj predpostavljati, da točno odraža elemente, ki so bili ugotovljeni po pravu, ki se uporablja za dedovanje, ali po katerem koli drugem pravu, ki se uporablja za posamezne elemente, kot je materialna veljavnost razpolaganja za primer smrti“. [19] Države članice ne morejo zahtevati predložitve drugih dokazov, dokler se domneva ne izpodbije.

41. Zaradi pomembnosti overjene kopije v čezmejnem prometu mora njena vsebina ustrezati pravni resničnosti. Da bi se zagotovila ta skladnost:

– ima kopija omejeno veljavnost: njeno trajanje (dobesedno „obdobje veljavnosti“) je omejeno z zakonsko določbo praviloma na šest mesecev od datuma izdaje. [20]

– sprememba, popravek ali preklic potrdila ter začasna odložitev njegovih učinkov samodejno vpliva na kopije. Zato mora organ izdajatelj, če je podana ena od teh okoliščin, nemudoma obvestiti osebe, ki jim je izdal overjene kopije, da bi se preprečila njihova nepravilna uporaba. [21]

42. Vendar Uredba dopušča, da se po izteku obdobja veljavnosti (trajanja) kopije njena veljavnost podaljša. [22] Drugače od postopka izdaje kopije ne ureja postopka podaljšanja.

B. Trenutek, ko je treba presojati veljavnost kopije

43. Kot sem navedel zgoraj, so države članice in pravna teorija na tretje vprašanje predložitvenega sodišča v praksi različno odgovarjale. Podobno se stališča držav, ki so intervenirale v tem postopku predhodnega odločanja, in Komisije razlikujejo.

[15] Tako potrdilo iz člena 53 Uredbe (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah (UL 2012, L 351, str. 1) ali potrdilo iz člena 9 Uredbe Evropskega parlamenta in Sveta (ES) št. 805/2004 z dne 21. aprila 2004 o uvedbi evropskega naloga za izvršbo nespornih zahtevkov (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 19, zvezek 7, str. 38). Primerjavo je treba razumeti tako, da ne prejudicira enakosti narave, namena ali učinkov različnih evropskih dokumentov, ki imajo skupno poimenovanje „potrdila“.

[16] Kot nemški *Erbschein*.

[17] Člen 70(1) in uvodna izjava 72 Uredbe.

[18] Uvodna izjava 69 Uredbe. Potrdilo se niti ne uporablja prednostno. Samo oseba, ki ga želi uporabiti, se lahko odloči, ali bo izbrala evropsko ali nacionalno potrdilo.

[19] Uvodna izjava 71 Uredbe.

[20] Člen 70(3) Uredbe.

[21] Člena 71(3) in 73(2) ter uvodna izjava 72 *in fine* Uredbe. Druge osebe pa niso obveščene (glej točko 54 teh sklepnih predlogov).

[22] Člen 70(3) Uredbe.

44. V resnici je prvo vprašanje, ki ga je treba obravnavati, ali je izbiro odločilnega trenutka za presojo časovne veljavnosti kopije mogoče ugotoviti na podlagi Uredbe ali pa ni urejeno na evropski ravni.

45. Glede tega vprašanja obstajajo (razumni) argumenti, ki zagovarjajo povsem nasprotujoče si rešitve:

– S prvim stališčem se zatrjuje, da mora zaradi molka Uredbe to zadevo reševati pravo vsake države članice. [23]

– Z drugim stališčem se zagovarja, da odgovor izhaja iz same Uredbe. Na podlagi nekaterih njenih izrazov in razlogov, ki so vezani na cilj olajšanja upravljanja dedovanja, je mogoče zagovarjati, da je upoštevni trenutek, ko se ugotavlja, ali je kopija s časovnega vidika veljavna, ko se predloži v postopku, v katerem naj bi se sprejela odločitev na podlagi te kopije. [24]

46. Z nekaj odstopanji, ki jih bom navedel v nadaljevanju in se nanašajo na pluralnost ciljev Uredbe – lažje upravljanje dedovanja je eden od teh ciljev – sem naklonjen drugemu stališču.

47. Vseeno razumem, da je upravičeno dvomiti, da je evropski zakonodajalec po tem, ko je podrobno uredil postopek izdaje potrdila, želel določiti trenutek presoje veljavnosti kopije in tako izključil nacionalne postopkovne določbe.

48. Čeprav Uredba ne ponuja izrecne rešitve za to vprašanje, se mi zdi, da je do nje mogoče priti z razlago Uredbe v skladu z običajnimi hermenevtičnimi merili (razen jezikovne razlage, saj v Uredbi – naj ponovim – ni izrecne določbe o tem). Enoten odgovor v celotni Uniji [25] je nedvomno bolj primeren za pravno varnost.

49. Ta enotni odgovor poleg tega zagotavlja enakost učinkov potrdila, ko se kopije potrdila hkrati predložijo v presojo v več kot eni državi članici. Če bi bilo v takem primeru vsaki od teh držav prepuščeno, da določi trenutek presoje veljavnosti kopije, bi lahko kopija, ki se hkrati predloži v več nacionalnih jurisdikcijah, imela različne učinke zaradi različnega vrednotenja (kot posledica presoje v različnih trenutkih) v eni od teh jurisdikcij. [26]

1. Sistematična razlaga

50. Uredba vsebuje izraze, ki zahtevo po časovni veljavnosti kopije vežejo na prvi trenutek, ko jo imetnik predloži organu, ki mora odločiti o njegovi zahtevi. Kateri je ta trenutek (ko se zahteva vloži ali neki poznejši trenutek), je odvisno od narave postopka in od predpisov, ki to urejajo v zadevni državi članici.

[23] Pisni stališči avstrijske vlade (točka 41 in naslednje) in madžarske vlade (točka 18). V pravni teoriji v podporo temu stališču glej zlasti Schmitz, S. D., „Das Europäische Nachlasszeugnis“, *RNotZ*, 2017, str. 269, zlasti str. 286.

[24] To razlago v zvezi z dostopom do zemljiške knjige zagovarjajo Schmidt, J., „Artikel 70 EuErbVO“, *beck-online Grosskommentar*, 2020, točka 17.5; Perscha, A., „Art. 70 ErbVO. Beglaubigte Abschriften des Zeugnisses“, v Deixler-Hübner, A. in Schauer, M. (ur.), *Kommentar zur EU-Erbrechtsverordnung*, Manz'sche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2020, točka 19; in na splošno Dutta, A., „Artikel 69 EuErbVO“, *MünchKomm zum BGB*, zv. 11, 2020, točka 4. V tej zadevi je to mnenje Komisije ter španske in nemške vlade (čeprav se mnenje te zadnje nekoliko razlikuje).

[25] Razen Irske in Danske.

[26] Pisni stališči Komisije (točka 22) in nemške vlade (točka 28).

51. Ta povezava je razvidna iz izrazov „namenjeno“ in „dokazati“ iz člena 63(1) ter iz sklicevanja na osebo, ki ima kopijo in ki mora, da bi „lahko […] uporabljala“ potrdilo, po poteku obdobja veljavnosti kopije v skladu s členom 70(3) zaprositi za podaljšanje.

52. Uporabljeni izrazi kažejo na to, da gre za dejavnost, ki se izčrpa, ko se izvede: „uporaba“ opisuje dejanje predložitve oziroma izročitve kopije pristojnemu organu. Tisti, ki „dokazuje“ status, očitno dokaže, da ta status ima, točno v tem trenutku. Kopija, ki je predmet teh dejanj ali ki spremlja ta dejanja, mora biti veljavna ob izvedbi ustrezne dejavnosti.

53. V uvodni izjavi 71 Uredbe je navedeno, da bi bilo treba „zaščito […] zagotoviti, če se predložijo še vedno veljavne overjene kopije“. Iz tega izraza je mogoče sklepati, da lahko kopija, ki velja ob njeni predložitvi, učinkuje celo po izteku veljavnosti. [27]

54. Res je, da je v napisani povedi opisan zelo konkreten položaj, zaradi česar je njegov domet omejen: [28] vpliva na varstvo tretjih oseb, ki izročijo plačilo ali premoženje osebi, ki je v kopiji navedena kot upravičena (ali pa jo dobijo od nje). Te osebe [29] ne prejmejo nobenega obvestila glede odložitve učinkov potrdila, do katere lahko pride med postopkom popravka, spremembe ali preklica potrdila (člen 73(1)(a) Uredbe).

55. Učinkovanje kopije je lahko v tem obdobju vprašljivo; vendar bo za tretje osebe, ki sem jih omenil, s časovnega vidika ostala veljavna, [30] ker se o njej ni dvomilo, ko jim je bila predložena, in ni predvideno, da jih organ, ki je izdal potrdilo, obvesti o spremembah takega dokumenta.

56. Vsekakor menim, da določbe, ki sem jih navedel, bolj podpirajo tezo, ki je v prid enotni (implicitni) rešitvi, kot pa raznovrstnosti nacionalnih pristopov.

2. Teleološka razlaga: odprava ovir, ki izhajajo iz čezmejne narave dedovanja

57. Da je prva predložitev kopije odločilen trenutek za presojo njene časovne veljavnosti, je v skladu z argumenti, vezanimi na cilje, ki jim sledi ureditev teh dokumentov.

58. Če (prvotna) predložitev kopije ne bi bila ključen časovni trenutek in bi se enkrat pozneje ponovno zahtevala njena predložitev, bi prišlo do zamud ter dodatnih postopkov in truda tako za zainteresirane osebe kot za organe, pristojne za dedovanje. [31]

59. Opisano razlogovanje se neposredno ujema s cilji, ki so navdihnili uvedbo potrdila. Z njegovo uvedbo se je zlasti poskušalo:

– „[u]činkovito […] zagotavljati pravice dedičev in volilojemnikov, drugih oseb, ki so blizu zapustniku, ter upnikov zapuščine“; in

– oblikovati „hitro, nemoteno in učinkovito urejanje dedovanja s čezmejnimi posledicami“. [32]

[27] Pisni stališči Komisije (točka 25) in španske vlade (točka 45).

[28] Razen da zaradi svoje sistematične umestitve (v uvodno izjavo) ta sklic nima prave normativne vrednosti.

[29] Drugače od tistih, ki so jim bile izdane overjene kopije v skladu s členom 70(1).

[30] Razen če niso ob plačilu ali transakciji že nekako vedele za izpodbijanje potrdila ali pa tega niso vedele zaradi hude malomarnosti: glej člen 69(3) in (4) *in fine*.

[31] V pravni teoriji med drugim dela, navedena v opombi 24 teh sklepnih predlogov; prav tako pisno stališče nemške vlade (točke 25, 26 in 29) ter – čeprav manj razdelano – pisno stališče Komisije (točka 26).

[32] Uvodni izjavi 7 in 67 Uredbe.

60. Uresničitev teh ciljev bi lahko bila ogrožena, če bi se veljavnost kopije zahtevala ob njeni predložitvi in ko bi organ, ki se mu predloži, sprejemal svojo končno odločitev. Če bi bilo tako, bi se bilo treba bati, da bi v praksi primeri, v katerih bi zainteresirana oseba morala prositi organ, ki je potrdilo izdal, za podaljšanje kopije ali novo kopijo, presegli število tistih primerov, v katerih tega ne bi bilo treba storiti.

61. Pri presoji prednosti in slabosti je treba upoštevati, da je organ, ki je izdal kopijo, praviloma [33] v državi članici, ki ni država članica, v kateri je bila kopija predložena, zaradi česar bodo nove zahteve neizogibno povzročile zamude in dodatne stroške. [34] Enako naj bi trpele hitrost, prožnost in učinkovitost sistema.

62. Poleg tega, kot poudarja nemška vlada, [35] dodatni rok, ki ga zagotavlja podaljšanje veljavnosti overjene kopije oziroma nova overjena kopija, ne bi mogel zadostovati za zagotovitev njenega učinkovanja ob sprejetju odločbe. Če bi taka možnost obstajala, bi bile nujne zaporedne zahteve za podaljšanje ali izdajo nove kopije glede na to, kako dolgo bi trajal postopek.

63. Skratka menim, da ni v skladu z Uredbo, da se zainteresirani osebi na splošno naloži obveznost, da zaprosi za podaljšanje kopije – ali za izdajo nove – če je bila predložena kopija veljavna in je učinkovala v tisti fazi postopka, v kateri je bila predložena.

C. Ujemanje potrdila (in njegovih kopij) s pravno resničnostjo

64. Vendar se lahko zgodi, da po tem, ko je bila kopija prvič predložena, nastane dvom ali indic, da je bilo potrdilo mogoče popravljeno, spremenjeno, preklicano ali pa so bili njegovi učinki odloženi. V tem primeru bi bilo mogoče, da se kopija nenadoma ne bi več točno ujemala s samim potrdilom.

65. Namen olajšati upravljanje dedovanja s čezmejnimi posledicami je bistveni cilj Uredbe, vendar ni absolutna zahteva. Soobstaja s skrbjo, da se potrjeno ujema s pravno resničnostjo. Ta namen pa se izraža v potrebi zagotoviti skladnost med resničnostjo in potrdilom ter potrdilom in njegovimi kopijami.

66. V kontradiktornem postopku ima stranka, ki ji je vsebina potrdila v škodo, interes, da se seznani s temi elementi in po potrebi organu, ki odloča o sporu, sporoči morebitne spremembe izvirnega dokumenta (potrdila), do katerih je prišlo po izdaji predložene kopije. [36]

67. Nič ne nasprotuje temu, da organ, ki odloča o sporu, v teh okoliščinah oceni pomen trditev, da se potrdilo ne ujema z resničnostjo ali da se kopija ne ujema s potrdilom, in zahteva *nov* dokument, ki je v skladu z resničnostjo.

68. Drugače velja v postopkih, v katerih ne obstaja obveznost, da se druge zainteresirane osebe ali morebitne oškodovance obvešča o postopku, da bi se udeležili postopka pred organom, ki odloča. Kot sem pojasnil zgoraj, so bili z Uredbo uvedeni ukrepi, [37] ki zagotavljajo rešitev za te primere.

[33] Potrdilo, izdano v eni državi članici za uporabo v drugi državi članici, ima v prvi vrsti učinke, določene v Uredbi, v skladu s členom 62(3).

[34] Kot sem že navedel, Uredba ne ureja postopka podaljšanja. Logično je sklepati, da bo, če potrdilo ni bilo spremenjeno ali preklicano, podaljšanje samodejno, če organ izdajatelj nima podatkov, ki bi kazali nasprotno. Vendar je vprašanje ob upoštevanju načel enakovrednosti in učinkovitosti prepuščeno državam članicam.

[35] Točka 26 njenega pisnega stališča.

[36] Običajno mora te spremembe tudi dokazati. Če je tako, lahko zahteva kopijo potrdila kot oseba z „upravičenim interesom“ v smislu člena 70(1) Uredbe.

[37] Točka 41 teh sklepnih predlogov.

69. Organ izdajatelj mora namreč osebe, ki jim je izdal kopijo,[38] obvestiti o vseh spremembah v zvezi s potrdilom, da se prepreči nepoštena uporaba tega potrdila.[39] Po mojem mnenju stranka, ki ne bi obvestila (organa države prejemnice, ki mu je predložila kopijo), da se ta kopija ne ujema več z izvirnim potrdilom, ker je bilo to potrdilo preklicano, popravljeno ali spremenjeno, ne bi ravnala pošteno.

70. Nazadnje, če bi imel organ, ki mu je predložena kopija, iz drugih virov podatke, ki razumno utemeljujejo njegov dvom o stanju izvirnega potrdila, nič ne nasprotuje temu, da od zainteresirane osebe zahteva dokaz te podrobnosti.

71. Kot sem že navedel, Uredba imetniku kopije omogoča, da zahteva podaljšanje ali izdajo nove kopije[40] brez kakršnega koli pogoja.[41] Ta določba se razlikuje od določbe, predvidene v prvotnem predlogu Komisije, katere člen 43 je omejeval veljavnost kopij na tri mesece.[42] Prvotno potrdilo ni bilo izdano za daljše časovno obdobje niti ni bilo mogoče podaljšati veljavnosti kopije, ki ji je veljavnost potekla. Zainteresirani osebi je ostala samo možnost, da zahteva novo.

72. Na kratkost zadevnega obdobja se avtorji in pravni strokovnjaki niso odzvali ugodno.[43] Člen 43 predloga je bil spremenjen v Evropskem parlamentu, ki je predlagal sedanje besedilo.

73. Rešitev, ki je bila pozneje sprejeta in je bolj prožna, omogoča miren soobstoj ciljev Uredbe:

– Po eni strani upošteva datum predložitve kopije kot trenutek, v katerem je treba običajno presojati njeno veljavnost s časovnega vidika.

– Po drugi strani določa mehanizme, prek katerih se potrdi enakost potrdila in kopije, če organ, ko mora odločiti, dvomi o kopiji, katere veljavnost je medtem potekla.

74. Menim, da tako uravnoteženo soobstajata cilj, da imajo zainteresirane osebe na voljo „hitro, nemoteno in učinkovito urejanje dedovanja s čezmejnimi posledicami“, in cilj, da se pristojni organi prepričajo o točnosti informacij, ki so vsebovane v potrdilu in so navedene v kopiji.

[38] Uredba te obveznosti ne omejuje. Menim, da organ po šestih mesecih ni oproščen: ni nujno, da se zahteva za podaljšanje veljavnosti kopije vloži po poteku veljavnosti.

[39] Ko se to dejstvo sporoči, osebe, katerim je bila izdana veljavna kopija (torej katere veljavnost se še ni iztekla), ne smejo čakati, da se konča šestmesečno obdobje, da bi zahtevale novo kopijo, saj je prejšnja postala neveljavna.

[40] Čeprav Uredba v zvezi s tem ne določa ničesar, se zdi razumno, da se veljavnost kopije podaljša takrat, ko potrdilo ni bilo spremenjeno, nova kopija pa se zahteva takrat, ko je bilo potrdilo spremenjeno. Ni ovire, da bi se izbrala druga možnost, tudi če se izvirnik ni spremenil.

[41] Drugače od tega, kar se zgodi z izdajo za obdobje, daljše od šestih mesecev, ki je mogoče, vendar v skladu s členom 70(3) Uredbe le „[v] izjemnih upravičenih primerih“. Primeri, na katere se nanaša izjema, niso navedeni. Menim, da prvotna ocena, da bo postopek trajal več kot šest mesecev, ne bi smela biti eden izmed njih, saj ni redko, da običajni postopki na področju dedovanja povprečno trajajo več kot šest mesecev, zlasti v nekaterih državah članicah.

[42] Predlog uredbe Evropskega parlamenta in Sveta o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju sodnih odločb in javnih listin v zapuščinskih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju (COM (2009) 154 final).

[43] Glej Crône, R., „Le certificat successoral européen“, v Khairallah, G. in Revillard, M., *Perspectives du droit des successions européennes et internationales*, Defrénois, Lextenso éditions, 2010, str. 155, zlasti str. 168. Prav tako stališče Conseil des Notariats de l'Union Européenne (svet notarjev Evropske unije) z dne 11. decembra 2009 o predlogu Komisije na voljo na naslovu http://www.notaries-of-europe.eu/index.php?pageID=4976, str. 6. Med možnostmi, ki so se tehtale, je bila možnost uvedbe elektronskih potrdil o dedovanju in spodbujanju povezanosti nacionalnih registrov dokumentov s področja dedovanja: ker imajo organi takojšen dostop do informacij, za veljavnost kopije ne bi bilo treba določiti roka. Komisija je podprla študije v tem smislu, katerih rezultate si je mogoče ogledati na evropskem portalu ePravosodje (https://e-justice.europa.eu/content_general_information-166-es.do?init=true). Do danes so med seboj povezani samo nekateri nacionalni registri evropskih potrdil o dedovanju.

75. Tako se pravilneje spoštuje domneva, da ima oseba ali osebe, navedene v potrdilu (v tem primeru dediči), pravice ali pooblastila, ki jih zatrjujejo, brez dodatnih pogojev ali omejitev kot tistih, navedenih v potrdilu, katerega overjena kopija le prenaša te informacije pristojnim organom druge države članice.

V. Predlog

76. Glede na navedeno predlagam, naj se na tretje vprašanje Oberster Gerichtshof (vrhovno sodišče, Avstrija) odgovori:

Člen 69 v povezavi s členom 70(3) Uredbe (EU) št. 650/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 4. julija 2012 o pristojnosti, pravu, ki se uporablja, priznavanju in izvrševanju odločb in sprejemljivosti in izvrševanju javnih listin v dednih zadevah ter uvedbi evropskega potrdila o dedovanju je treba razlagati tako, da je treba priznati učinke overjene kopije evropskega potrdila o dedovanju, ki je bila veljavna v trenutku prvotne predložitve, vendar je njena veljavnost potekla, preden je pristojni organ izdal zahtevano odločbo.

Izjemoma, če obstajajo utemeljeni indici, da je bilo evropsko potrdilo o dedovanju popravljeno, spremenjeno, preklicano ali so bili njegovi učinki odloženi, preden je ta organ odločil, lahko ta organ zahteva predložitev nove kopije ali kopije, ki ji je bila podaljšana veljavnost.